

רוני פרידמן צאל

2020-1983

אורן, בעלה ואהוב לבה של רוני, ביום הלוויה

מותק, זהו. הגענו לסוף, אהובה שלי. עשינו את זה, עשינו את זה ביחד. לא עזבנו ידיים לרגע, עד הנשימה האחרונה שלך. את יודעת שהייתי ממשיך איתך עוד אם הייתי יכול. אבל כאן אנחנו צריכים להיפרד, מתוקה שלי.

לא איבדת תקווה עד הרגע האחרון. נלחמת כמו לביאה. כל-כך רצית לחיות. לא הפסקת לומר את זה. חצינו ביחד את העולם, כדי להילחם יחד על החיים שלך, על החיים שלנו. לא רצית יותר מדי. פשוט רצית לחיות, לאהוב ולהיות אימא. כל-כך רצית להיות אימא. מבחינתי, את תמיד היית אימא, מתוקה שלי. לו רק היית מקבלת את ההזדמנות, היית עושה את זה בצורה הכי טובה. זה היה כל-כך טבוע בך.

עברת סבל שלא יתואר במילים. חייתי איתך בגיא צלמוות, ולרגע לא הרפיתי. הבטחתי לך, מותק שלי. אבל בתוך החושך הזה, הפצת כל-כך הרבה אור. אור שהתפרץ מנשמתך כמעין המתגבר. כל משבר הצמיח מתוכך משהו חדש ומדהים. כל המחסומים נשברו, כל הסכרים נפרצו, ואני והעולם, יחד איתך, ראינו כמה את טהורה ויפה. עוררת השראה אצל כל-כך הרבה אנשים. בזכותך גיליתי יותר ויותר מי אני. כל-כך דאגת לי. גם ברגעים האחרונים שלך ראיתי שאת מגייסת את כל הכוח שנותר בך כדי לדאוג לי. תמיד דאגת לי. שאלת איך אני בכל זה, האם אני דואג לעצמי. הוכחת לי ולעולם שיש דבר כזה כמו אהבה. מותק, אני כל-כך שמח שאת דרכך בעולם סיימת בבית שלנו שכל-כך אהבת, ליד המשפחה. נפרדנו במשך היומיים האחרונים. כל-כך רציתי לדבר איתך, אבל כבר לא היית מסוגלת לדבר. אז הגיע הרגע שהבנתי שאנחנו לא צריכים לדבר. בשעות האחרונות שלך שכבתי לידך במיטה שלנו ודיברתי אלייך. אמרתי לך כמה אני אוהב אותך וכמה את גיבורה.

לפתע, בשארית כוחותייך, הסתובבת אלי והסתכלת לי בעיניים, מתאמצת למקד את מבטך בי. היית כל-כך שלווה ורגועה. החיוך שלך היה טהור. מעולם לא ראיתי מראה יפה יותר. הרמת את הידיים שלך ועטפת את כתפי. נישקת אותי והרגשתי, בלי שאמרת מילה, שאת אומרת לי "מאמי שלי, אני שלמה עם עצמי. אני במקום טוב. אני מוכנה לשחרר". אמרתי לך שניצחת, ניצחנו אהובה שלי, ניצחנו. אני אסיים במשהו שכתבת לאימא שלי מתישהו לאורך המסע הזה. אמרת לה: "זה כבר ניצחון, בלי קשר לתוצאה. להעביר את מרב הזמן בטוב, בשמחה, באהבה, בנדיבות כלפי עצמנו וכלפי האחר, בהודיה.

ברגע הזה ממש כבר ניצחנו!

I love you. I love life."

אני תמיד אוהב אותך, מתוקה שלי. לכי לשלום, אהובה.

אורן

אורן, ביום השלושים

מותק, בדיוק לפני חודש נפרדנו. מרגיש לי כמו הרבה יותר.

אני רוצה קצת לספר לך מה אני עובר בחודש הזה.

אחרי השבעה הגיעה תקופה של שקט. הרבה זמן לא היה לי שקט כזה. אחרי הלווייה הרבה אנשים אמרו

לי שנראה שממש נשלחתי אלייך. אמרתי להם שאני מרגיש שנשלחנו אחד בשביל השני.

עוד קשה לי לתאר במילים מה קיבלתי מהתקופה הכל-כך קצרה שלנו יחד, אך כל-כך משמעתית.

אני כבר לא אותו בן-אדם אהובה שלי, משהו בי השתנה, בזכותך.

תמיד אמרתי לך שלפני שהכרנו הרגשתי כמו עלה בעין הסערה. כאילו המציאות זורקת אותי לכל

עבר. מאז שהכרנו, ובעיקר מאז שחלית, הרגשתי שאני מכוון וממוקד יותר. שיש לי ייעוד ומטרה. שאני

משמעותי. גיליתי שאני מסוגל להתמסר בכל כולי אלייך. פתאום נהיה לי ברור מאוד מה חשוב ומה פחות,

מה עיקר ומה טפל. כבר לא עלה נידף, אלא ראש חץ שחותר אל המטרה ללא הרף, חרף כל הרעשים

שמסביב.

גיליתי שאני מסוגל לאהוב, לאהוב אותך, לאהוב את עצמי ובכלל לאהוב.

הבנתי שאין דבר שאני רוצה יותר מאשר להקים משפחה ולהיות בעל ואבא.

אז את כבר לא כאן בגופך, אבל את הולכת איתי לכל מקום, מתוקה שלי.

בעוד חודש אצא למסע עם עצמי בעולם. אני לא הולך ממקום של בלבול וחיפוש, אלא ממקום של כוח

ואמונה בעצמי. את תהיי איתי בכל צעד, אני מבטיח לך.

ובכל זאת, אני רוצה לבקש ממך שתשמרי עלי ושתדאגי לי. לא קל לי ואני מאוד מתגעגע אלייך. תדאגי

לכולנו, מתוקה שלי.

אוהב אותך כל-כך.

אורן

ב-31.3.2019 גילינו שרוני חולה. לא אשכח את היום הזה. באותו ערב, שנינו היינו לבד בבית ולא ידענו את נפשנו. לא ידענו מה חומרת המחלה ולמה אנחנו נכנסים. רוני קנתה לי מתנה מוקדמת ליום הולדת ה-35 שלי, עוד לפני שידעה שהיא חולה. היא קנתה לי שרשרת עם שני עלי מתכת מחוברים אליה, שעל אחד חרוטה האות R ועל השני חרוטה האות O. היא ניגשה אלי רועדת ובוכה ואמרה לי 'מאמי תכננתי לתת לך את זה ליום ההולדת אבל אני לא בטוחה שאהיה פה לתת לך את זה, אז אני רוצה לתת לך את זה עכשיו'. הדמעות מעינינו שטפו ללא הרף. אי הוודאות והבשורות המרות טלטלו את חיינו.

היום, שנה אחרי, אני נזכר באותו רגע. את יום ההולדת ה-36 שלי אחגוג לבד, בלי רוני, ובלי הבן הבכור שהיה אמור להיוולד לנו. תכננו לקרוא לו אוריה. רוני ידעה שכך היא תקרא לבן שלה יום אחד. (זה היה, בערך, השם היחיד לבן, שהסכמנו עליו).

אז רוני ואוריה היקרים שלי, אני אוהב אתכם ומתגעגע אליכם כל כך. אוריה, אני מצטער שלא יצא לי להכיר אותך. היו לי הרבה תוכניות לשנינו. מותק שלי, אני יודע שאת דואגת לי מלמעלה. את איתי בכל צעד. אני לא יכול שלא לחשוב עליך ביום הזה.

תדעי לך שלמרות הכאב והצער אני ממשיך הלאה וצועד קדימה. הדמעות שוטפות, הלב פצוע אך שלם יותר, כך אני מרגיש, והרגליים תמיד צועדות קדימה. התרמיל על הגב ואני ממשיך ללכת, בזכותך.

אורן

דורית, אימא של רוני, ביום הלוויה

רוני'לה, יפה שלי, ילדה'לה שלי,
היום עולים על לבי רק שירים עצובים.

בינקותך נשאתי אותך על כפיים, תינוקת שמנמנה ומתוקה שלי, ראשך המתוק על כתפי, והיינו הולכות בכביש הסובב קיבוץ והייתי שרה לך את כל השירים היפים שידעתי.
בעת מחלתך, ברגע של כמיהה, קראת לי, "אימא, בואי", ובאתי, ושילבתי את ידי בידך והצמדתי לחי אל כתף ושאלתי אותך איזה מכל השירים, וביקשת: "החליל".
החליל הוא פשוט ועדין וקולו כמו קול של הלב,
כשכשך הפלגים, כמו שיר ילדים,
כמשק הרוחות בפרדס מבלבל...

והבטתי בידייך היפות כל-כך, נסיכה שלי, באצבעותייך ההולכות ודקות עם שהמחלה נוגסת בך, ובכל פעם זכרתי מחדש את שירו של זלמן שניאור: "יד ענוגה הייתה לה", ולא אמרתי בקול, כדי שאתם, רוני ואורן צאל אהובים שלי, לא תגחכו על עודפי הפיוט שבי. אבל היום, כשחזרתי אל השיר, נזכרתי, לתדהמתי, בבית האחרון בו:

הו, ויהי ערב ויהי ליל
חרש נשק צל אל צל
אז את לבה מסרה לו
את כל לבה מסרה לו.

אורן, אהובך הנהדר, מורה דגול של אהבה, חמלה, מסירות, דבקות במטרה, גאון לוגיסטי ונשמה גבוהה, נלחם על חיך עם שחיך קרסו לעיניו, וגם אז ידע לאהוב אותך וללוות אותך עד כלות.
המחלה הארורה גזלה מכם את הילד שגדל ברחמך, הילד שנפשך יצאה אליו, שנים של כמיהה, של עבודה עם ילדי אחרים, של אהבת אם לילדי אחותך, הילד שאמור היה סוף-סוף להיות ילדכם.
בן לו היה לך, ילד קטן...אתמול בחצי הלילה נעלמו לפתע האפיקים העמוקים של כאב שנחרצו במעלה מצחך, והיית, במותך, יפה כלבנה.
רוני שלי, אל תלכי, אני פשוט רוצה אותך איתי.

אימא

דורית, בסוף השבעה

רוני'לה שלי,

גלים-גלים חוזרים אלי ימיך הקשים והרעים, ואת רגעי החסד אני מלקטת כפנינים ליום סגריר.

קר היה לך.

התנור דלק.

את רגלייך עטפתי בסודר שסרגנו

ואותך כיסיתי בשתי שמיכות ועוד שלישית

וקר כל-כך היה לך, ילדה שלי.

אורן ליטף את ראשך.

אחר כך נרדמת.

הכאב שחרץ אפיקים עמוקים במעלה מצחך

פינה מקומו לרוגע של רגע

ומצחך נפרש חלק.

רציתי לצייר את שפתייך, כשפתייך בקטנותך,

משנשתכחה מהן עווית הבכי.

ושוב פקחת עיניים, שבה אל הייסורים,

ובחיוורון, ובעיניים שכבר נתרקנו מן האימה אפילו,

היה פתאום קורטוב של מוות –

נשמתי פרחה מפחד, וחישבתי בלבי

כמה זמן כבר לא חייכת...

רוני'לי שלי, מיום שהלכת לעולמך

שבוע ימים של המוני מנחמים,

של המוני בוכים עלייך - ביקשתי לצעוק:

שאי סביב עינייך וראי,

כולם נקבצו ובאו לך.

כמה חום וכמה אהבה!

שובי, נפשי, למנוחייכי,

חייכי אלי, יפה שלי, חייכי לי בחלום

ואלקט לי שוב, מעט-מעט, את כל רגעי החסד, כפנינים ליום סגריר.

אימא

חנוך, אבא של רוני, ביום השלושים

רוני'לה,

ביקשו שאכתוב. אני לא כותב ולא מקריא שירים. רק מדבר אלייך, רוני'לה. ואת הרי יודעת. כבר שנה אנחנו מדברים לילה-לילה, ולאחרונה כל לילה. כל הלילה. רוני'לה, לא "היית" - תמיד תהיי. תמיד את כאן. תמיד חלק ממני. לעולם. אורן, ניר, נוי ואני, חרתנו את השחף שעל זרועך בזרוענו. אם רק היית יודעת כמה אני אוהב אותך, רוני'לה, אם הייתי יודע להגיד זאת יותר... אופ, כמה כאבה לי, כמו לאחרים, השנה האחרונה. לא תמיד היה קל בינינו. כשהיית קטנה, אני זוכר את עצמי חוזר מהעבודה ב"עוף ירושלים", מתקלח, נכנס למיטה לכמה דקות ומוצא אותך ישנה על כתפי. לא אשקר לך ולא לעצמי, לאורך השנים היו רגעים יותר יפים ורגעים פחות יפים. הבאת את אורן. הוא היה מוזר בעיני, בחור מהשטחים הכבושים, צם ביום כיפור, אבא רפובליקאי... כמה שונה הוא נראה. למדנו במשך השנה שהוא מלאך, ואיזו משפחה נפלאה הוא חיבר לנו. אני כל-כך מקווה שנדע לשמור על קשר לזכרך, רוני'לה, ולטובת כולנו. הייתם מאושרים לרגע החתונה, ההיריון. כמה רצית ילדים, כמה אהבת את עברי והקטנים ואת בר וגבע. בטעימות לפני החתונה משפחתו של אורן לא ידעה שאת בהיריון, ואת כוס היין שלך העברת אלי, שלא ירגישו. שתיתי שתי כוסות. אני רואה אותך, רוני'לה, מחובקת עם דורית באותו יום ראשון אחר הצהריים, אחרי הטלפון הנורא מקפלן, לפני פחות משנה, פחות משנה! ואני הולך עם גפן בעגלה מולכן ולא רוצה שתראי שאני בוכה. היית כל-כך יפה, רוני'לה, עד שעוטייך האחרונות, בהן ישבנו סביב מיטתך בנחשון. תישארי יפה לעד. תכננו, כשתבריאי, לעשות טאטו ובו כתוב "ניצחנו". האמנתי שנעשה. תכננתי לעשות את הכתובת בכף הרגל, שלא יראו. עד החודש האחרון סירבתי לקבל שלא ניתן לנצח... כשהחלטנו להחזירך הביתה, פחדתי שתביני שוויתרנו. באיזה פחד חיית, רוני'לה. איך רצית להבריאי. איך רצינו שתבריאי, רוני'לה.

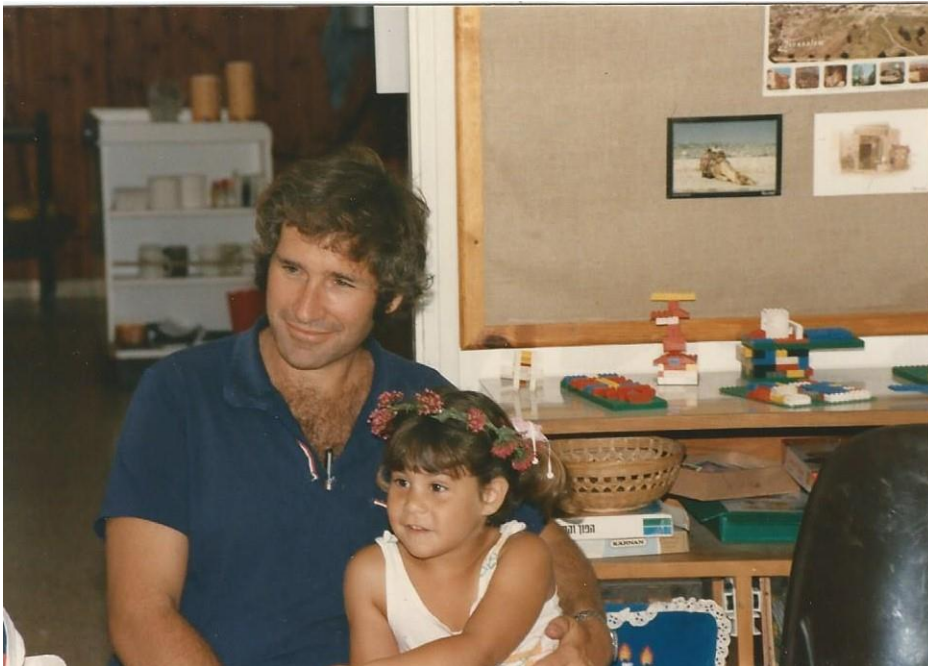

"למה אתה בוכה, אבא?" היו המילים האחרונות שלך אלי ביום שישי, שעות לפני מותך, כשביקשת שניר, אבא ונוי יישארו איתך לבד בחדר בגרמניה. הישיבות ההזויות במקומות מוזרים, בכפרים בגרמניה, שם נדרשנו, הוריך, האחים שלך, בעלך ומרק אביו, שהיה תמיד חלק מאיתנו, לקבל החלטות אם ואיך להמשיך ולהילחם. אני כל-כך אוהב אותך, רוני'לה. באיזה כוח נלחמת כל השנה האחרונה ואורן לצדך. רציתי להאמין, סירבתי לקבל, האמנתי שיקרה נס. אמרת לי כמה פעמים בשנה הקשה הזאת שאת לא רוצה שאזכור אותך כך. השבתי שלא אזכור אותך, את תיזכרי אותי. בשלב מסוים לא הייתי בטוח שאני מאמין במה שאמרתי. הייתי בטוח שאני מקווה. רוני'לה, אני לא יודע איך ממשכים מכאן. לא יודע איך ישנים בלילה. את איתי לתמיד. לתמיד ולקהילה כאן, לקיבוץ, לממסד ולחברים שעזרו לנו כלכלית ורגשית להילחם על חיך, אוהב אתכם ומודה לכם.

אבא

נִיר, אחיה של רוני, ביום הלוויה

בערב שבו התוודעתי לסרטן של רוני, התגייסתי למלחמה. את מהותה של המלחמה ייקח לי זמן להבין, אולי כל החיים. תשעה חודשים אחרי, החזרנו את רוני לנשום את נשימותיה האחרונות במקום שבו נולדה. בלילה ההוא, הראשון, חלמתי על קבר. צמחו ממנו פרחים בריאים, יפים וצבעוניים. לא הייתי יודע עד כמה אני אוהב את רוני בלי הסרטן. השבועות האחרונים היו הקשים שחוויתי בחיי. אני מרגיש שאורן אוהב את רוני ורוני אוהבת את אורן. איש לא היה מנהל את המלחמה על חייה של רוני כמו אורן. אני מרגיש שרוני ואורן ניצחו. אני מרגיש שאין מי שמבין את הסרטן של רוני יותר ממני. באנו מאותו הכאב, פעלנו באותם דפוסים. אני אוהב את רוני. אני אוהב את סבתא וסבא שלי, פני ומשה. אני אוהב את אימא שלי ואת אבא שלי. אני אוהב את נוי. אני אוהב את עוז. אני אוהב את אורן מאוד ואת המשפחה שלו. אני אוהב את טניא שלי ואת הוריה. אני אוהב את הילדים שלי, שמשקפים לי איך לומדים מה זה כשמישהו מת. תודה לחתולים שלנו שמתו ועזרו לילדים לאבד ולהבין. אני נרגש מהחברים שלנו ומהקהילה הזו של נחשון. האהבה שלכם משמעותית ונפלאה לאין ערוך.

נִיר

נוי, אחותה של רוני, ביום הלוויה

יחתי שלי אהובה,

אני כל-כך אוהבת אותך. כשלקחת את נשימתך האחרונה, לקחתי נשימה ראשונה אחרי חודשיים של סבל שנראו כמו נצח והנשימה נעתקה.

כמה כאב גוף ונפש יכולים לשאת? וכמה אומץ, תקווה וכוח היו בך, בתוך החושך הגדול. רונצי, תודה, יקרה, על רגעי אור כה רבים. על שהצחקת אותנו, על שנתת לנו לחבק וללטף אותך, על שנלחמת ורצית כל-כך לחיות, על האהבה שנתת ושידעת לקבל גם כשהכאב קרע את הגוף.

את ואני, רוני'לי, מחוברות כל-כך עמוק בנפשנו, אחותי הגדולה, או, כמו שהסכמנו, גם קצת אחותי הקטנה. מה לא סיפרנו אחת לשנייה? מה לא חלקנו?

כל מכאוב, כל סוד, כל שטות וכל אושר ואין-סוף מחשבות. כל בוקר התחיל בהודעה – יחתי... והמשיך בהתכתבויות, שיחות ותמונות עד הלילה.

ימים ושעות בילינו יחד, מקשקשות וצוחקות, בוכות, חורשות את רחובות תל-אביב, את שדות הקיבוץ... במבט אחד ידענו הכול אחת על השנייה.

כמה תחסרי לי, אהובה. איך ממלאים בור כזה שנפער בחזה כל-כך עמוק?

והילדים שלי, רוני'לי, שאהבת כאילו היו שלך, וגם כשנלקח ממך ילדך, שכמהת לו בכל תא בגופך, הם הכניסו אור ללב הכואב שלך, היו יקרים לך ונפשך יצאה אליהם עד רגעיך האחרונים. השירים שהמצאת לכל אחד מהם והפכו לפסקול מצחיק שכולנו שרנו, ילוו אותם תמיד.

תודה על האהבה הזאת שנתת להם.

ניצחת, יקרה, נגעת באושר ואחזת בו. אחזת וחיית נאהבת אהבה נשגבת ועצומה.

תודה, אורן, אח שלי יקר, על המתנה היקרה מפז שנתת לה, מלאך שלנו.

תנוחי, אהובה, נלחמת די. תהיי שקטה, את בלבי לעד.

נוי

רונילה, נכדתנו הראשונה, אני זוכר אותך ילדונת חמודה מניחה את ראשך על כתפי. כמה אהבנו אותך, סבתא ואני. בהמשך חיך הצעירים, ליוונו אותך באהבה וניסינו לסייע לך ככל יכולתנו בשלבים השונים של חיך בתל-אביב, כשעבדת בעיסוקים שונים: טיפול בילדים, עבודה אמנותית, תיאטרון הקאמרי ולבסוף לימודים באוניברסיטה. גם שם עקבנו אחרי הישגיך וגם ניסיתי פה ושם לסייע, בין היתר, בתרגול הגרמנית שבחרת ללמוד להשלמת התואר. כמה שמחנו כאשר בסיוע הרציני של דורית, הגעת ללמד ספרות בצפית והובלת תלמידים לבגרות. שמחנו במיוחד כאשר פגשת את אהוב לבך, אורן, ונישאתם נישואים כל-כך יפים, ונפתח לך סוף-סוף פרק נפלא של אושר בחיים. כאשר פרצה מחלתך הארורה, גילינו עד כמה אורן הוא לך מלאך וכמה עושה כל מה שרק אפשר כדי לתמוך בך ולנסות להצילך. לא פעם אמרתי זאת לאורן ואין מספיק מילים לתאר את פועלו. בתקופה שעברת את הטיפול בגרמניה, היית מוקפת אהבה של קרוביך ושמענו כמה הצוות הרפואי המקומי סייע ככל שיכול היה. סבתא ואני עקבנו מדי יום אחר שלבי הטיפולים שעברת ועברנו כל פעם מתקווה לייאוש ושוב נאחזנו בכל פיסת תקווה. לא רצינו להאמין שנגיע לסוף המר כל-כך.

רונילה, לא נשכח אותך לעולם ונאהב אותך לעד!

סבא

סבתא פני, ביום השלושים

רוני'לה,

קשה לי לחשוב על כך שאני עדיין כאן בעוד את כבר שם!

הייתי כל-כך רוצה שתשיגי בחייך את מה שאחרים זוכים בו בדרך הטבע, ושעבורך הפך חלום שלא מומש: להיות אם לילדים. ועם זאת, על אף צערך על כך, היית יוצאת מן הכלל במגע שלך עם כל ילדי המשפחה הקטנים שסביבך, וטיפלת בהם כאילו היו ילדייך. החיים אינם צודקים, אם ניתן בכלל לבוא בטענות על החיים. אם בכל זאת זכית בדבר מה נהדר, זו האהבה מכל בני המשפחה והקרובים שליוו אותך בימיך הקשים. אי אפשר שלא לציין את אהבתו, מסירותו וסיועו האינסופי של בן-זוגך, אורן, שזכאי לכל שבח אפשרי על האושר שידעת בזכותו על אף הכול. רוני'לה, אני אוהבת אותך. את נשארתי לעד בלבי ובזכרוני.

סבתא שלך, פני

רוני'לה

אני לא יודע מאיפה להתחיל, שלא לדבר על איך לארגן את זה, אז פשוט אנסה לפרוק. מאז שחלית, כמו כולם, גם אני השתנית. הכול אפור. קהה. לא חד. לא אשכח לעולם את קולך בטלפון "עוזי, זה הנורא מכול..." זה היה נכון. באותו יום אמרת לי שאולי עוד מספר חדשים לא תהיי. וגם זה, לצערי, היה נכון. כל-כך סמכת עלי, על שיקול הדעת, על ההחלטות. אני תוהה אם אני בכלל ראוי לזה. לא מפסיק לחשוב אם אמרת לי אי-פעם שיש לך צרבות לפני ההיריון. פספסתי אותך? אולי זאת טעות שלי, בכלל? לא יודע איך להשתחרר מהמחשבות. רוני זה עצב או צחוק? זה שטחי או עמוק? מרגיש כאילו תפסת את כל הספקטרום. הבכי, הצחוק, השירים לילדים, ההקשבה ברגעים הקשים – איכשהו את דומיננטית לי פתאום בכל נקודה. לא פתחתי את התכתובות בינינו, לא מצליח להסתכל על תמונות. זה מכה במקומות לא צפויים... אני אבא שונה, בעל שונה, רופא שונה ואדם שונה. מקווה שאת קיימת אי-שם ושומעת. רציתי רק לומר סליחה. מתגעגע כל יום, ואוהב המון.

עוז

Marc, Oren's father

On the close of the thirty days of mourning for Rony Friedman Zell, Z"L

It is hard to believe that today marks the 30th day following the funeral of our dearest daughter-in-law, Rony Friedman Zell. It is also marks the end of the formal mourning period for our son, Oren, and Rony's parents and siblings. The family and friends gathered this morning around her grave in Kibbutz Nachshon to mark the close of the 30-day period with psalms, personal remarks and song. As was the case at Rony's funeral, I elected not to speak for fear of prolonging the ceremony. That is why, like then, I wanted to share some thoughts here.

It is not natural for a parent to witness the death of a child or daughter-in-law. It is not natural for grandparents to witness the death of their granddaughter (Rony's 90+ year old Holocaust survivor grandparents sat by her grave at the ceremony yesterday). Rony was only 36 years old. She dreamed of being a mother, of building a family. That was not to be. Oren, her husband and our son is but 35. In the natural order of things, it is the parents who teach the children, sharing with them the wisdom and experience that comes with leaving life. It is not in the ordinary course of things that the children teach their parents the basic lessons about life.

Over the nine months that Oren and Rony struggled against all odds to beat the cancer that eventually claimed Rony's life, I had occasion to watch my son contend with the challenge that this dreaded disease I placed before him and his beautiful young wife. I saw him grapple with the news of her disease; the loss of their baby in the sixth month of pregnancy; the tribulations of the chemotherapy and radiation; the month of Rony's not being able to eat or even swallow; the constant debilitating pain; the cries of despair; the burning desire to live despite everything; the experimental treatments in a foreign country far from home, family and friends; the final moments of release from the world...

All along the way I asked myself, how does Oren do this? Would I be capable of such devotion and love were, God forbid, I found myself in his place? Throughout those difficult months Oren taught me something deeply important about how one should contend with sickness, despondency, devastation. He showed me what it is to stand by the ones you love and care for. He did this without complaint, without anger without recrimination. He often shared his despair over seeing his beloved wither before him, but never did he succumb to his sadness.

Never did he let Rony think for one instant that he had abandoned hope.

In these past 30 days Oren has also taught me what it means to deal with the death of your most cherished friend. He did not descend into depression or withdraw from the world. To the contrary he has embraced the world and those around him determined to

press on, empowered by the memory of Rony add all that they shared together in their all too brief one year of marriage. As I wrote in my posting 30 days ago, their relationship transformed their world and ours. Oren has used these past weeks to tackle the administrative and bureaucratic obstacles that follow death. He has begun the long process of putting his life back together. And he has made another decision which he announced today at Rony's graveside: he is going to India for an indefinite period to clear his mind, reboot his heart and plot a path to the future. Is this a path I would have chosen? Probably not. My natural inclination would have been to bury myself in my work or in some great project. But Oren has elected to go another way. And it makes a lot of sense. Here again he is teaching me, his father, nearly twice his age, something fundamentally important.

By his humble yet powerful example Oren has imparted to us wisdom that we missed somehow despite years of schooling, higher education and life experience. Now, speaking as his "protégé", I marvel at the example he has set for me and wonder where he learned all that he has shown me these weeks and months. It is the natural order of things for parents to teach their children, but in a world where a 36-year old mother-to-be is snatched away long before her time, perhaps it is not so surprising that her 35-year widower is able to teach volumes to his aging awe-struck parents.

And you of tender years
Can't know the fears that your elders
grew by
Help them with your youth
They seek the truth before they can die.

Teach your parents well
Their children's hell will slowly go by
And feed them on your dreams
The one they fix, the one you'll know

By...

Graham Nash (1970)

<http://www.youtube.com/watch?v=ztVaqZajq-l>

נילי, דודתה של רוני, בתום השבעה

רוני, רונצ'יק, רונילי,

זה בלתי נתפס! איזה חוסר צדק! לא פייר! לא פייר!

מחלה ארורה שנחתה עלייך וגרמה לך לכאבים איומים, לסבל עצום ולחרדות גדולות שהסתברו בסופו של דבר כמוצדקות.

איזו תחושת תסכול! אני לא יכולה להימנע מלחזור ולחשוב על אילו ואילו ואילו...

אילו רק רופא המשפחה היה יותר קשוב ואכפתי, אילו גילה יותר אחריות מקצועית וערנות.

כמה זמן וכמה פעמים צריך מטופל להתלונן כדי שהרופא יבין שלא מדובר בצרבת ושכדאי לשלוח לבדיקת גסטרוסקופיה (זה מזכיר לי, שאחרי שגילו של רוני יש סרטן, היינו אצל נוי פעם אחת ורוני רצתה לשתות תה עם לימון. שאלתי אותה אם הלימון לא יעשה לה רע, ורוני ענתה לי בציניות מופגנת: "כבר גילינו שאני לא סובלת מצרבת...").

אתמול, כשהתיישבתי לארגן את המחשבות שלי לקראת היום, החלטתי להציץ בשיחות הוואטסאפ שהיו לי עם רוני. מודה שהיה לי קשה להחליט שאני לוחצת על הוואטסאפ של רוני, אבל עשיתי את זה, וזה הזכיר לי כל מיני דברים נחמדים מאוד וגם מאוד לא נחמדים, הנה כמה מהם:

כשרוני לימדה בצפית, נאמר לה בשלב מסוים שכדי להמשיך וללמד, היא תצטרך להוציא גם תעודת הוראה, בנוסף לתואר הראשון והשני שלה. רוני, אכן, החלה ב-2017 לימודים לצורך קבלת תעודת הוראה, ובמסגרת הלימודים הללו, היא הייתה צריכה להכין מצגת על האמן הפסל רון מיואק. מאחר שהתואר הראשון שלי הוא בתולדות האמנות והשני בלימודי מידע, היא פנתה אלי ושמתתי לייעץ ולסייע לה.

ב-21/9/2018 (יום ההולדת שלי), עמי ואני יצאנו מהופעה של דני סנדרסון וחברי להקת כוורת. שלחתי לרוני סרטון וכתבתי – הנה לכבודך חלק מהשיר "רוני"... אז לא תיארתי לעצמי כמה רלוונטי עומד להיות המשפט "רוני אל תלכי, אני פשוט רוצה אותך איתי"...

ב-11/1/2019 סימסתי לה: "רונצ'יק היי, מה שלומכם? סופ"ש אחרון של רווקות! איזו התרגשות!!! ושאלתי אותה אם הם הסתדרו עם כל העניינים של הרבנות והיא ענתה לי: "כן... הכול הסתדר... בסדר, מתרגשים!"

ב-15/1/2019 הייתה חתונה מדהימה, מרגשת ויפה ואח"כ התכתבתי עם רוני בעניין ההיריון שלה ושאלתי אותה איך היא מרגישה. רוני ענתה לי: "מרגישה בסדר בסה"כ. הרבה עייפה...". הצעתי לה לנוח כמה שיותר (עדיין לא ידענו איזו דרמה מתחוללת בתוכה).

ב-16/2/2019 רוני כתבה לי שהיא סובלת מאוד מצרבות ויכולה לאכול כמעט רק גלידה... זה מעיק... חוץ מזה בסדר (מדהים איך, למרות הסבל, סיימה את המשפט באמירה מרגיעה, ויותר מזה – התעניינה גם בשלומי).

ב-22/2/20219 שאלתי את רוני איך היא מרגישה ורוני כתבה לי: "ככה ככה... לא פשוט. במיוחד בערבים מאוד כואב לי ובקושי מסוגלת לאכול...". סיפרה שנתנו לה תרופה נגד צרבת ושזה לא עוזר כי "כפי הנראה", היא כתבה, "יש לי פצע בקיבה". סיפרה שאמרו לה לקחת את התרופה שבועיים ושאם לא יעזור, יצטרכו לעשות בדיקה פולשנית שלא ממהרים לבצע בגלל ההיריון, ובינתיים היא אוכלת רק טיפה מרק, דייסה וגלידה.

ב-19/8/2019 תקופה של אחרי אבחון וגילוי המחלה, אירחנו את המשפחה אצלנו בשבת ורוני ואורן גם הצליחו להגיע, למרות מצבה של רוני, היא כתבה לי: "תודה על האוכל המעולה". לרוני זה, אכן, היה יום טוב.

רוני שלנו, כמה קיוויו, ייחלנו, ציפינו והאמנו שהטיפולים הייחודיים אליהם נסעת בגרמניה, יחוללו נס ויביאו לך מזור. אבל נראה שבגלל הרשלנות הרפואית בתחילת הדרך, האבחון הגיע בשלב מאוחר מדי והגעת לטיפולים הללו כשגופך כבר מותש מדי ולא מסוגל להכיל את הקושי שבתהליך. כמה עצוב! לאורן, אני רוצה לחזור ולומר את הדברים שכתבתי לך בפייסבוק:

אורן אהוב ויקר, אמרתי לדורית עליך – "הילד הזה עושה בית ספר לכולנו!". בגיל כל-כך צעיר נקלעת לנסיבות כל-כך קשות ומיד נרתמת למשימה. ליווית את רוני בכל-כך הרבה אהבה ומסירות ולא עזבת לרגע, נחוש להילחם ולא לוותר למחלה הארורה והמפלצתית הזו. עד שלא ניתן היה יותר. אין מילים שיכולות לתאר עד כמה אנחנו נפעמים ממך, מעריכים אותך ואוהבים אותך. בזמן הקצר שהיה לכם, עם כל הקושי, הפכת את רוני למאוהבת ומאושרת. ברור לחלוטין שלהוריך הנפלאים ולכל המשפחה המדהימה והתומכת שלך יש חלק משמעותי במי שאתה ובהתנהלות המופתית שלך, משפחה שהתייצבה לצדה של רוני גם בגרמניה.

לדורית, אחותי המופלאה והאהובה, אין ספק שההחלטה שלך לבטל את כרטיס הטיסה חזרה ארצה ולהישאר לצדה של רוני הייתה ההחלטה הנכונה ביותר שיכולת לקבל.

לחנוך, ניר ונוי, עם כל הקשיים הלוגיסטיים הצלחתם להגיע ברגעים החשובים ולהיות לצדה של רוני עד לרגעיה האחרונים.

לסבא משה ולסבתא פני, איזה כאב לב נורא! למה הסדר ההפוך הזה שהורים וסבים קוברים את ילדיהם ונכדיהם? למה?

מאז אבחון המחלה ועד ההלוויה המכובדת והמרגשת והשבעה, נוכחנו שבאהבה ובכבוד הדדי ניתן לגשר על כל הפערים. גילינו בהתרגשות רבה את מה שכבר ידענו קודם לכן, אבל בא לידי ביטוי בעוצמה רבה יותר וזה – המשפחה התומכת משני הצדדים של אורן ושל רוני, קהילת נחשון המדהימה והחברים הנהדרים.

כמו שאמרתי בתחילת דברי, לא פייר. לא מגיע לאף אחד מכם הסבל שאתם חווים. דעו שאנחנו כאן למענכם תמיד.

ואת, רוני יקרה שלנו, את כבר לא סובלת יותר. נוחי על משכבך בשלום ואנחנו נזכור ונזכיר אותך תמיד.

נילי, דודתך האוהבת והכואבת.

Robin, Oren's mother

Rony, you are my butterfly. You even had a little butterfly tattoo on your hand.

Rony, as individuals, butterflies have a very short lifespan but as a species they reach their destination and live on.

So, too, Rony-li (my Rony) you will live on in the hearts of people all over the world.

I am sitting here in your little home Rony, so full of your presence. So full of your hopes and dreams in this kibbutz which did everything possible for you.

To paraphrase the beginning of the movie "Love Story", "what can I say about you, Rony? That you were 36 years old? That you loved life? That you loved my son Oren?"

Rony-li, your love for children – especially your nieces and nephews I can't describe, you wanted just that for Oren. "I want him to be a father". You told me so many times. But neither of you cared in the end so long as you just had each other.

What can I say to you all about Rony? Well, I can tell you, Rony, that you were my greatest teacher. The greatest lessons of all I learned from you about love, about life, about what really matters.

In just a year you have changed me. A year that was alive in terms of what you gave us. And, Rony, thank you for fighting for that gift of time. It's never enough but, Rony, you healed something in each of us. We will never be the same. We will be better because of you.

You gave me a gift when I held your hand motzei-shabb and you struggled but said, "mommy Robin" I loved how you saw the essence of each of us... and even with our shortcomings you loved us even more you always expressed your appreciation for the littlest things. I am not a cook and the one time you asked me for tea with fresh mint and I made you tea with parsley, you never laughed at me. You only saw the good.

In two days, it is your wedding anniversary. Oren continued to tell me throughout this year and especially now: "marrying Rony was the best decision of my life", the two of you taught us all so much. The love that you shared, most people never know in all their lifetimes.

I am so proud of both of both of you. Oren, I am so proud of you, son.

יובל, בת-דודתה של רוני, ביום הלוויה

מגיל קטן מאוד היה לי ברור כמה אני אוהבת ונעים לי עם רוני.

כשגדלתי והגעתי לכיתה א', שאלו אותי מה אני מעדיפה:

"מועדונית" לאחר שעות ביה"ס.

סבא וסבתא ימשיכו לשמור עלי.

רוני תטפל בי 5 ימים בשבוע אחה"צ.

אהבתי מאוד את השהות אצל סבא וסבתא עד אז, אבל גם רציתי "לגוון". עניינה אותי תמיד ה"מועדונית" לאחר שעות הגן, אבל היה לי ברור שהאופציה שרוני תטפל בי, זו הזדמנות פז. עפתי על הרעיון והודעתי לאימא את החלטתי.

הייתי ילדה לא קלה לרוני, ורוני הייתה מטפלת לא קלה לי, אבל אהבתי את הזמן איתה, אהבתי את המשחקים שלנו. למשל, רוני הייתה מצמידה את לחיה לשלי, מלטפת אותה ואומרת, "זה כל-כך נעים וחמוד, זה כמו מסטיק! אי אפשר להפריד – זה נדבק!"

או שהייתה מחבקת ועוטפת אותי חזק ואומרת שזה כמו שכבות של תפוז.

באחת משיחותינו באיכילוב, שאלה על חיי והתעניינה מה חדש, אמרה שלא יצא לנו לדבר. סיפרתי לה על הצבא, על החברים ועל חוויות אחרות. השיחה הייתה קצרה אומנם, אך העומק של הדברים וההבנה שלה כלפי היו שונים מאלה של כל השאר. העצות והגישה שלה היו מופלאות. היה לה עומק אחר. לגבי אחד הנושאים אמרה לי: "כנראה שתעברי עוד שיעור ועוד שיעור בצורת חוויות שונות, עד שתלמדי אותו, כמו מה שאני חווה. כנראה יש שיעור שאני צריכה לעבור. אלו החיים וזה בסדר".

היא עוד אמרה: "האהבה, החמלה והאכפתיות האדירות שאני חווה בתקופה המטורפת הזו, לא ייאמנו." התרגשה והחלה לבכות: "זה בסדר, אלה דמעות של אושר", התרגשה שאפילו האחות של הקיבוץ, שלא הכירה עד אז באופן אישי, באה עד לאיכילוב לבקר אותה, לשבת ולשוחח איתה.

שאלתי אותה בשיחה אחרת, איך היא מגדירה או מסכמת את התקופה עד עכשיו ענתה: "רכבת הרים אחת גדולה ומטורפת, שחיים בה מיום ליום, משעה לשעה, ואתה לא יודע מה עומד לקרות בכל רגע. לא היה לי זמן להתאבל על הילד שלי, לא היה לי זמן לחוות את הזוגיות בנישואים שלי באופן מספק, לפני כל הדבר הזה, וכל זה, בליווי מנגינת רקע של כאבים שלא יתוארו."

אני רק רוצה רגע אחד, שבו העולם יעצור, הזמן יעצור והמחלה תעצור, ונעשה מסיבה כולם יחד, ונינה ונבלה יחד. אני אהיה עם המשפחה והחברים שלי ופשוט נחגוג. את יודעת מה? גם אם המחלה תמשיך אח"כ, רק רגע אחד כזה של עצירה ושל עיכול."

יובל

שחר, אחותו של אורן, ביום הלוויה

רוני'לה אהובה שלי.

הגוף שלי כולו רועד ומשקשק. לא משנה כמה הכנתי את עצמי מראש ביממה האחרונה לידיעה שאלו הם הרגעים האחרונים שלך, הכאב, עדיין, כל-כך חזק.

קשה לי כל-כך מהר לכתוב עלייך בלשון עבר, כי בהרגשה שלי את עוד הינך (עכשיו, כשאת חסרה ואני יושבת לשכתב את הדברים, אני כאילו כל הזמן מחכה שפתאום תופיעי. המוח משלה את עצמו שעוד רגע תופיעי, והלב מרגיש את החלל הגדול). כמה מקום תפסת לנו בלב בשנה האחרונה. איזה אור גדול הבאת איתך למשפחה שלנו, לאורן אהובך.

אוי אורן, את המשפט "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה" ממש אפשר לומר עליכם. כמה אהבה הייתה ביניכם, אחד לשנייה, כמה טוב הוצאתם זה מזו. בתוך כל הקושי והאתגר של המחלה הארורה הזאת, האהבה והקשר ביניכם לא הפסיקו לפרוח ולהתעצם.

רוני, את לביאה אמתית! לא הפסקת להילחם עד לרגע האחרון. כל מה שרצית לעשות זה פשוט לחיות. לחיות בשביל אורן, לחיות כדי לראות את האחיינים המתוקים שלך, שמילאו את הלב שלך בשמחה גדולה, לחיות כדי להכיל בתוכך חיים, כדי להיות אימא.

רוני, את כבר ממש חלק ממני, מהמשפחה. לפערי הגיל והדת לא היה מקום. תמיד הרגשתי שאפשר לדבר איתך בגובה העיניים, שאת שומעת ורואה אותי, נותנת לי לתת ונותנת לי לקבל. תמיד כל-כך יפה בפנים ובחיוץ. גם בסבל הכי כואב, היופי הפנימי שלך קרן החוצה.

בסביבות אחת-עשרה ארבעים וחמש הלילה תקפו אותי לרגע, משום מקום, דקירות בבטן ובגב. הרגשתי שאת לקראת הסוף, כאילו את שולחת לי אותות, אבל אני לא רציתי להאמין. אמרתי בלבי- תשלחי לי סימן, שאדע שזאת את. ושוב תחושות קטנות. סירבתי להאמין. כל-כך פחדתי משיחת הטלפון שידעתי שתגיע עוד מספר דקות. לא רציתי לענות. רק שזה לא יהיה אמת. לשמור אותך כל רגע שאפשר בחיים, לפחות במחשבה שלי. לשמור איזשהו ניצוץ של תקווה שקרה עוד נס, שתבריאי ותחיי את החיים בגדול, עם שמלה ירוקה, כמו שרצית.

העיקר שאין בך יותר סבל, שאת בעולם שכולו טוב, שקטה ושלמה, מתאחדת שוב עם יוצרך. "הכל בידי שמים" אמרת, כך כתב לנו אורן. עכשיו גם את.

אני יודעת שאת תשמרי על אורן שלנו שם למעלה, וגם אנחנו. לא נוכל למלא את מקומך, אבל נהיה שם ונחזק אותו, נחזק האחד את השני. תודה לך שהיית חלק מחיינו, שלימדת אותנו וגילית בך ובנו כל-כך הרבה כוחות שלא ידענו, שקירבת את ליבנו.

את חסרה לי מאוד, רוני אהובה מכול. אני מתגעגעת אלייך, לחיוך שלך, לדיבור הפתוח שלנו, לחיזוקים אחת את השנייה. מתגעגעת לנוכחות שלך. אוהבת אותך המון.

שחר

שחר, ביום השלושים

רוני אהובה,

היום לפני חודש, בליל ירח מלא, החזרת את נשמתך לבורא.
חודש שלם, ירח שלם, נשמה שמגיעה להשלמה.
כל-כך הרבה מלאות בשבוע, בחודש, בחיים אחדים.
כל-כך הרבה תנועות מעגליות ושלמות, ובתוכן חלל גדול.
אני מרגישה אותך נוכחת בשתי התנועות האלו שמחללות בתוכי.
אני נזכרת בכוחות הגדולים שהיו בך – לא הפסקת להילחם עד הרגע האחרון, ממש כמו לביאה אמתית. כמה רצית לחיות בשביל אורן, בשביל האחיינים המתוקים שלך, שמילאו את לבך בשמחה גדולה. לחיות כדי להכיל בתוכך חיים.
אני נזכרת ביופי הייחודי שלך בפנים ובחן. גם בסבל הכי גדול ובכאבים הכי נוראים היופי הפנימי שלך פשוט קרן החוצה, והיית מלאת אור.
העיקר שאין בך עוד סבל, שאת בעולם שכולו טוב. שקטה ושלמה, מאוחדת שוב עם יוצרך, "בידי שמים" כמו שפעם אמרת לאורן.
אני מרגישה אותך שומרת עלינו מלמעלה, מזכירה לי מה באמת חשוב – לאהוב, לראות את הטוב. מודה לך שלימדת אותי כל-כך הרבה, שמתוכך גיליתי כל-כך הרבה כוחות על עצמי, על המשפחה. שקירבת את לבנו. תודה לך על שהיית כל-כך כנה ואמתית איתי. לא נתת לפערי הגיל והדת לתפוס יותר מדי מקום. תמיד הרגשתי שאת רואה אותי, מדברת איתי בגובה העיניים, קשובה לי, נותנת לי לתת ונותנת לי לקבל.
את חסרה לי מאוד רוני שלי. הגעגוע עכשיו כל-כך גדול. אני מתגעגעת לחיוך שלך, לשיחות איתך, לרגעים שבהם חיזקת אותי ואני אותך. אני מתגעגעת לנוכחות שלך.
אני מתפללת שתמשיכי לתת בנו את הכוח לחזק ולדאוג אחד לשני, לחיות ולנצח.
אני אוהבת אותך מאוד ושולחת לך לב גדול.

שחר

ענת קסטל, ידידת נפש של רוני מה"קאמרי"

את רוני היקרה פגשתי כשהתחלתי לעבוד בקאמרי בשנת 2013.

היה לנו קליק מייד. ראיתי מולי בחורה גבוהה, יפה מאוד, מטופחת ועם המון נוכחות.

מיד גם הבנתי שיש בינינו המון במשותף. שתי בחורות תל-אביביות רווקות, שרק רוצות לבלות ולכייף, ועל הדרך למצוא כיוון בחיים. היינו המון ביחד בעבודה ומחוצה לה, ונהנינו מאוד. לרוני היה כיוון מאוד ברור, למצוא בחור רציני, להתחתן ולהביא ילדים, מה שמאוד הרשים אותי, כי היא, באמת, לא רצתה יותר מדי. אני הייתי כל הזמן במחשבות מה הלאה, והיא ידעה בדיוק מה שהיא רוצה.

גם כשכל אחת הלכה לדרכה אחרי שסיימנו לעבוד בקאמרי, נשארנו בקשר הדוק. ביום של החתונה ישבנו בקיבוץ בחוץ, ופשוט דיברנו על החיים. הכול היה מאוד ברור, פשוט ויפה.

כשרוני בישרה לי על המחלה, היה לי ברור שאני איתה לאורך כל הדרך. האופטימיות והאמונה שהיא תצא מזה הייתה ברורה לשתינו. התקופה הזאת עברה מהר מאוד ופתאום הכול נגמר. אני רחוקה מלעכל בכלל את כל מה שקרה. היה לי תסריט אחר לגמרי.

אני מרגישה בור תהומי וחסר עצום מהיום שהיא הלכה.

מתגעגעת אליה נורא! אוהב אותה תמיד.

ענת

עמית הלפרין, ידידת נפש מנעוריהן ב"צפית"

פרידה אהובה שלי, כמה שמות המצאנו האחת לשנייה ב-20 שנים של חברות, אבל האחרונים שדבקו עוד מתקופת התל אביב, היו פרידה והלפרינה. כמה כיף היה להשתטות איתך. שעות של צחוקים, שטויות, הצגות, ועם זאת, המון עומק וכנות.

יש לי כל-כך הרבה זיכרונות. חלקם רחוקים למדי ואחרים ממש מעכשיו. הטיסה ללונדון לפני הצבא, בה לא השארנו אף מוכרת משועממת, הביילויים התל-אביביים שלנו בערבי שתייה ליליים או בסיבובי חנויות בדיזינגוף, הפעמים (הבודדות) שהצלחתי לגרור אותך לים, או מקסימום לראות אותו ממדרגות הטיילת. הביילויים שתמיד מתובלים בהמון הומור, ועם זאת, ברצינות תהומית.

מאז שחלית היו לנו הרבה שיחות על החיים, על משמעות ודרך. ודווקא בתקופה הכל-כך קשה הזו, משהו בך היה אחר, התגלית כ"פרידה לוחמת-העל". למרות הפחד העז והמחשבות, היית שלמה ואופטימית כמו שמעולם לא ראיתי אותך. באחת השיחות שלנו אמרת לי שגם אם החיים שלך לא יהיו ארוכים, לפחות תחיי אותם במלואם, עם אהבה ותשוקה לחיים, לעשייה, להגשמה. שהלב שלך כל-כך מלא עכשיו, ויש אנשים שחיים חיים שלמים ולא זוכים להרגיש מה שאת מרגישה.

אני יודעת בלב שלם שעצמת את עיניך שלמה, אוהבת ונאהבת, כמו שתמיד חלמת וקיווית. למרות הכאב הפיזי הבלתי נתפס, הגוף שהלך ונחלש, הלב שלך היה שלם ומלא מאי-פעם. בפעם האחרונה שהסתמסנו מגרמניה, כתבת לי שאת כבר לא כל-כך גיבורת-על, כי את בוכה מלא. אמרתי לך שגם גיבורות-על בוכות, ושזה בכלל לא סותר את המהות, להיפך. וכזאת היית בעיני. גיבורת-על עם כוחות עילאיים, נחישות שאין כמותה ורגישות וכנות אינסופיות.

פרידה גיבורת-העל,

תודה על שנים של חברות. למרות הכול, תמיד הצלחנו למצוא בהן את הדרך האחת לשנייה. תודה על השיחות, המילים, הזיכרונות. תודה שנתת לי להיות לצדך, ובחצי שנה האחרונה בפרט. לימדת אותי המון. על החיים ועל מה חשוב ומה לא. על נחישות ואומץ בלתי נגמרים. על אופטימיות ואמונה בטוב. על בחירות והחלטות. /

אוהבת אותך מכיתת אופק ועד היום ועד בכלל.

תמיד תהיי לי,

בכל מקום ודרך.

הלפרינה

טל ניאזוב, חברה וקולגה מ"צפית"

בס"ד

רוני שלי,

מוזר לי לומר רוני שלי, כי את של כל-כך הרבה. כל-כך הרבה מרגישים שאת שלהם, שאת עדיין פועמת בלבם.

קיוויתי שזה ייגמר אחרת, הייתי בטוחה שזה יהיה אחרת, התפללתי, ייחלתי, היה לי ברור שתשרדי את זה, כי את שורדת, לוחמת, את יכולה על המפלצת הזו.

אם היית יודעת כמה אני עדיין מחכה להודעה ממך, לאימוג'י קטן, למספר לבבות צבעוניים, עדיין מחכה לראות מתי "נראה לאחרונה" אולי זאת טעות אחת ענקית.

רוני, אני זוכרת שדיברנו, כבר אחרי שחלית, על איכות חיים מול אריכות חיים, על הרצון העז שלך לא לוותר, על הדימוי של חייך לטרילוגיה - ורק התחלת את הכרך השני, עכשיו, הכרך של ההחלמה, ויש לך עוד כל-כך הרבה לכתוב, כל-כך הרבה להספיק. סיפרת על עצמך - שבהתחלה הסתובבת כהלומת קרב, אבל עם השעות, ההשלמה, הימים, רק הניצחון בקרב הנחה אותך, לא עוד ההלם.

זיכרון שחרוט בי - כשבאתי לבקר אותך, הישר מ"ארומה" עם אייסקפה וגלידה מעל, נסעתי על 130 קמ"ש, אולי אפילו יותר, כדי שהגלידה לא תימס. ואמרתי לעצמי שאם שוטר עוצר אותי עכשיו, אכריח אותו ללוות אותי אלייך, עד לנחשון, ורק שם שיעצור אותי, כי האיסקפה הזה חייב להגיע אליך, קריר, מתוק, מחזק ומנחם.

ושתית את הכוס הזו, אולי שעה וחצי, שלוק אחרי שלוק, לאט-לאט, התענגת לך. גם חלקת אותו עם גפן, כשאת יושבת ישיבה מזרחית על הרצפה, והוא יושב לך על הברכיים. חלקתם את הקשית, תור שלך ותור שלו, בעיניים השותקות שלך ובמבט התמים שלו. היה ברור לי שתנצחי, אין מצב שלא - כשיש לך כאלה "תומכי לחימה", ככה קראת לזאטוטים המתוקים הללו.

רוני שלי, ניצחת. אולי לא את המחלה, כנראה שבדיעבד זה היה מאבק חסר סיכוי, אבל ניצחת. את כל הקשיחות והמורכבות שהיו חלק ממך לפני המחלה - בבריאותך. ניצחת אותן עם רכות ואהבת אין קץ, במשפחה, בזוגיות של שותפות שמעוררת הערצה והשראה.

את חיה, עדיין חיה. כבר לא מוחשית, אי אפשר לגעת בך, ביד הדקה שלך. אבל את חיה, חיה איתי יומיום. את חיה בהורות שלי. כשהשגרה בה כל-כך אינטנסיבית ולפעמים אני שוכחת שהיא איננה מובנת מאליה - אז, בדיוק ברגע הזה, את פועמת בי.

את חיה איתי, לצדי, בזוגיות שלי, כשאני מבינה שהאהבה והתמיכה של אורן ושלך היו יוצאות דופן ומודל לשאוף אליו, ואולי אחרי 70 שנות נישואים יהיו אנשים שיזכו לאיכות שכזו, אולי?

את חיה בי, במחשבות שלי, בתפילות שלי. כשאני הולכת לעבודה ומבינה היום, יותר מתמיד, כמה חשוב להאיר את היום, במבט, בחיוך לקולגה, לתלמיד, כי אין לנו מושג מה עובר על מי שלצדינו, איך הוא או היא מרגישה/היום? אך ללא ספק מילה טובה תשפר את ההרגשה.

רוני שלי, אני רואה את המבט שלך, כשהיית מתחת לחופה, שציפית לה שנים לפני כן, מבט של שלמות, של הכרת הטוב. רוני, אני כל-כך אוהבת אותך. זה מה שאמרתי לך מספר שעות לפני שנפרדת מאיתנו, מהעולם הזה. אני באמת אוהבת אותך, כל-כך.

טל

נועה קציר, חברה וקולגה מ"צפית"

רוני ואני

עד לפני כמה שנים, רוני הייתה עבורי הבת של דורית. עבדנו, דורית ואני, זו לצד זו, שנים, והיו לנו הרבה שיחות. אני סיפרתי לה על שירי ודנה שלי, והיא סיפרה לי על ניר, רוני ונוי שלה (את נוי גם הכרתי כתלמידה בבית הספר). בתקופה ההיא, הכרתי את רוני דרך דורית, שתמיד דיברה עליה באהבה ענקית ובהערכה על הדרך שהיא עושה.

לפני כמה שנים, רוני "מהסיפורים של דורית" הגיעה לעבוד כמורה בבית הספר. התמזל מזלי ועבדנו זו לצד זו. ראשית, כשתי מורות מקצועיות – רוני מורה לספרות, ואני מורה להיסטוריה בכיתת "תור", ולפני שנה, כשרוני הייתה המורה לספרות בי"ב "רקיע" שהייתה כיתת החינוך האהובה שלי.

בעקבות העבודה עם רוני, "שכם אל שכם", התחלתי להכיר אותה לעומק, לגלות איזו דמות עגולה ועמוקה רוני. לאט-לאט החלו השיחות שלנו להגיע למחוזות אישיים. היא שיתפה אותי בלבטים וברחשי לבה, ואני סיפרתי לה דברים "ממרום גילי". השיחות גלשו גם מעבר לשעות העבודה ולצפית, חלק בטלפון וחלק בהתכתבות בפלאפון. תכננו לעשות איזה "ערב בנות" אצלנו, כשרונן במשמרת לילה... לצערי, זה לא קרה וכבר לא יקרה.

מדי פעם, בעבודתנו המשותפת, היו בינינו חילוקי דעות בקשר לאחד החניכים שלי. ידענו, רוני ואני, לשבת ולחשוב יחד, להגיע לפתרון שמקובל עליה ועלי - ועם הפתרון הזה לגשת לחניך. כיתת "רקיע" למדה להכיר את רוני, ורוני לימדה את הכיתה לאהוב ספרות, ליהנות מיצירה ולחלום. היא הגישה את הכיתה לבגרות בהצלחה גדולה ועם אהבה והוקרת תודה מצד החניכים על הדרך המשותפת. עם הזמן הסתבר לי שנוצר בינה לבין הכיתה קשר מיוחד, מהסוג שנוצר בין שמיניסטיות ושמיניסטים עם מורה צעירה בגילה וברוחה. כששברתי את הכתף ונבצר ממני לבוא לעבודה, רוני המשיכה ללמד בכיתתי, לעדכן אותי על הנעשה בשיעורים ולדרוש בשלומי.

את הקשיים של החורף שעבר חלקה איתי רוני: רכבת הרים של שמחה ענקית על החתונה וההיריון, לצד כאבי גוף ועלבון הנפש. כאבתי את כאבה, כעסתי על מה שעברה וניסיתי להתמקד איתה בעיקר, בטוב שקורה לה: באורן, בחתונה בהיריון, באהבה שאין שנייה לה לבר, לגבע, לעברי, לאיתמר ולגפן. כשנדע מה מתחולל בגוף של רוני, גיליתי עוד רובד באישיות המדהימה שלה. עוצמות וכוחות גוף ונפש שהותירו אותי ללא מילים. מלחמה ללא פשרות על החיים ועל איכות החיים, על האהבה ועל השמחה. הסתמסנו ודיברנו, ואני חिकיתי שהמצב והתזמון יתאים לביקור אצל רוני.

את רוני ביקרתי ב-12.01.20, כשבאתי יחד עם טל – גם היא מורה בצפית, חברה של שתינו - אחרי שסיימנו ללמד. באנו לראות את רוני שחזרה יום קודם לארץ. זה היה ביקור קשה. עוצמתי. עוצמת המעטפת שעטפה את רוני הייתה כל-כך חזקה כשנכנסנו לחדר של רוני. גם בשעות האחרונות היא הייתה רוני היפה והאצילית. אני מודה על הזכות לראות את רוני, להיפרד מרוני, ולומר לה שוב כמה אני אוהבת אותה.

רוני שלי. תודה שהיית חברה שלי. לימדת אותי כל-כך הרבה. מודה לך בשם הכיתה שלי ובעיקר בשמי. תמיד תהיי בלבי.

אוהבת אוהבת,

נועה קציר

הילה, חברה וקולגה מ"צפית"

רוני'לה,

אני זוכרת את המפגש הראשון שלי איתך. את, בחורה צעירה, גבוהה ויפה, סגנון הלבוש שלך אפיין אישה חכמה, פקחית, אלגנטית. חזרתי הביתה ושיתפתי בכך שפגשתי מורה צעירה שמביאה איתה ניחוחות אקדמיים, חשבתי בלבי על כך שהחניכים זוכים להכיר מורה עם חיבור שורשי ואהבה גדולה לספרות.

זמן קצר אחרי, הוזמנו לערב שירה בבית הורייך. נסענו לראשונה לקיבוץ, זכיתי להשתתף בערב תרבותי, אינטימי, מרחיב את הלב והנשמה. זה היה מפגש נוסף בו זכיתי לראות אותך באור שהשתלב כל-כך יפה עם האישיות הנעימה והקלאסית שלך.

בין כל אלו, התמקדנו יחד בניהול השוטף של הכיתה. יחד עברנו תהליך עם כל חניך וחניכה שקיבלו ממך את מירב תשומת הלב והתמיכה. רוני, כל-כך קשה לי העובדה שממש ברגעים אלו בהם אני כותבת לך, את אינך. זה כל-כך לא מסתדר עם ההיגיון הפשוט. יש בי קושי עמוק לקבל את לכתך. יום חתונתך היה מלא שמחה, אושר, תקווה להמשך מוצלח עם אורן, שניכר כי הוא האדם המתאים לך עד מאוד. ובהמשך, ההיריון המיוחל שהביא עמו שמחה גדולה. ימים חלפו, ופגשתי בך בביה"ס. מעט חלשה. שיתפת שאינך יכולה לאכול: "כבר שבועיים שאינני אוכלת". נראית מוטרדת, חשבתי שזה קשור להיריון והמלצתי לך לאכול מרק עוף... אולי זה ינחם אותך וימלא את החסר. אוי רוני'לה.

יום הבשורה היה קשה. בלתי נתפס.

מכעיס.

לא ברור.

כמה התפללנו.

כמה לילות מלאי מחשבות.

פקחתי את עיני לעולם. הגדלתי את זווית הראייה שלי. גיליתי ברגע מה חשוב כאן באמת. על מה להוקיר תודה וכיצד לקחת את הטוב ממה שהעולם יכול להציע לנו. כפי שנהגת לכתוב, כפי שהכנת את עצמך לרגע שבו תבריאי ותתחזקי.

הרגע המיוחל הזה סירב להגיע, ובעקשנותו החליף תפקיד עם רגע מר. ארור הוא. הגיע, לקח אותך, והשאיר אותנו עם חור בלב. על סבלך, על התקווה שנגדעה, על שאינך!

אני מבטיחה לך, רוני, להשאיר את עיני פקוחות ולהרחיב תמיד את הלב והנשמה. מקווה שהמוסיקה שכל-כך אהבת עדיין מתנגנת אי שם...

"לכי ילדה אהובה אל חופים רחוקים

אל חלומות אחרים

יש עוד דרכים שאותן לא עברו מעולם

לכי לשם"

נוחי בשלום יקרה.

אוהבת לעד,

הילה

אלה חפץ, בתה של צופקי מהקאמרי

ההספד שלי לרוני. רוני שלי. לא ייאמן שאני בכלל כותבת את המילים האלו. הספד ורוני באותה שורה. רונצ'ה. רונצ'ה.

איפשהו בשלהי 2011 התחלת לעבוד בקאמרי. את ואימא הפכת לחברות טובות ואז הכרנו. בילינו, התכתבנו שעות בפייסבוק, ראינו הצגות מפה ועד להודעה חדשה... צחקנו, נהנינו, דיברנו על גברים, וכמה שרצית כבר בעל... את האחד שלך...

ליוותי אותך לקעקוע הראשון שלך, שאחריו הגיעו עוד (הזהרתי אותך מהתמכרות). ועכשיו, בקטע הכי אבסורדי בעולם, יש אחד בדרך לזכרך. עשינו סיבוב בסנטר כשעשית בייביסיטר לילד של מכרה, ורק קיללנו את הרגע שהחלטנו להיכנס לשם, כי לקח לנו שעות למצוא את היציאה. כמה צחקנו ודיברנו, אהבנו והתחבקנו באותו יום.

רונצ'ה... בדודה... יום אחד התחלת לקרוא לי ככה. פשוט ככה. החלטת שאני בת-דודה שלך והבהרת שמדובר בבדודה ולא בבת-דודה, כי יש הבדל. החלטת שבדודה זה יותר מקרב. אחר-כך התחלת לקרוא לי זרובבלה, כי זה פשוט הצחיק אותך, ואני הייתי מסוגלת להשתגע כשהיית עושה את זה. אולי בגלל זה המשכת. עיקר היחסים בינינו היו מושתתים על both התעמרות אחת בשנייה ושיחות נפש ואהבה ללא הפסקה.

איך דווקא את... מה הקשר... את, שרק נתת ורק עזרת... אלוהים, הבנו כבר שאתה "אוהב את הפרחים הכי יפים", אבל למה דווקא היא היתה דחופה לך? ולמה דווקא עכשיו? קצת אנוכי מצדך. תן אותה בחזרה... רק לשנה... חודש... יום... שעה... דקה... שנייה... משהו...

אבל כבר לא תיתן. לקחת ולא תחזיר. האמת, אני מבינה אותך. באמת שמת את הידיים שלך על הפרח הכי יפה והכי טהור. גם אני לא הייתי מחזירה.

אורן, אהוב, כמה הסתמסנו. בכמה סבלנות ענית כשיכולת. אתה כל מה שהיא רצתה. חשוב לי שתדע. תודה על מי ומה שאתה. אתה בדיוק המלך על הסוס הלבן שראוי למלכה הכי יפה. עוד בשבת אמרת לי שזה כבר הסוף ושאתה מבקש שלא אפיץ. הבטחתי וקיימתי בקושי גדול. לא ידעת להגיד כמה זמן, אבל לא האמנתי לרגע אחד שזה יקרה תוך יום.

והיה הרגע basically הכי הזוי בחיים שלי... פרידה מרוני... מה הקשר? כל מי שמכיר את הסיפור, יודע עד כמה שהוא נורא ובלתי נתפס. כמו מחזה של חנוך לוין שכל-כך אהבת, רוני. רוני ואורן, אני אוהבת אתכם.

רוני, כבר מתגעגעת. פירגנת לנו ביופי של יום להיפרד ממך. קרני השמש כמעט מדמות את החום שהיה יוצא ממך בחיבוק שלך, שאני אתגעגע אליו בכל רגע בחיים שלי. אבל רק כמעט. ועכשיו תנחמי גיבורה שלי. תנחמי.

להתראות בדודה אהובה שלי. ד"ש שם למעלה לרמה שכל-כך אהבת. זהו. סיימנו עכשיו. כל-כך שמחתי שאחותך ואמך אמרו לי שקראת כל הודעה והודעה שלי אלייך, וששמחת בהן למרות שלא היה ברך הכוח לענות.

מה את עושה שם? אני לא מפסיקה לשאול אותך. מה את מפגרת, מה נסגר איתך? בואי לתיאטרון, נראה הצגה. מה את מחפשת בכל הבולשיטי הזה. את בטח מסתכלת עלי ואומרת לי "זוברי (קיצור לזרובבלה) הכול טוב. אל תדאגי לי. אני אדאג לך."

אני נשבעת לך שאני לא יודעת איך הסכמנו לקבור אותך היום, ופשוט להשאיר אותך שם. אבל נראה שמלית בררה, ועכשיו אנחנו מתחילים להתרגל לכולם בלעדייך. עולם בלי רוני. שכבר נהיה מעט יותר אפור. אני עדיין לא יודעת איך, אבל אנחנו נצליח. בשבילך. אל תדאגי. את השארת אותנו כאן עם כל-כך הרבה כוח. אנחנו פה. תמיד נזכור. תמיד נאהב. ועכשיו גם כל הגשם בעולם לא ישטוף את הדמעות. עכשיו תהיי עם הילד שלך. עכשיו את סוף-סוף אימא. היית קצת של כולנו, ואנחנו היינו קצת שלך, אבל את בטח יודעת למה אני מתכוונת. אוהבתוך. כבר מתגעגעת.

רוני... לילה טוב...

אלה

שלומית, ידידת המשפחה, בלוויה

רוני איננה.
את כבר לא כאובה, את כבר לא סובלת.
את כבר לא מחייכת.
את כבר לא מאושרת ונאהבת.
את כבר לא מחובקת ושמורה.
האהבה של אורן ושלך, האושר כשאת רואה את הקטנים, יישארו כטבעת זיכרון בלתי נשכחת.
את כבר איננה.
רוני, היית אדם, אישה, בת, אחות, נכדה וחברה. בשנות חיך הקצרים אספת את כל התארים מלבד אחד – התואר "אימא". כל-כך השתוקקת להיות אימא, כל-כך חיקית להיות בחוויית האימהות, וזו נלקחה ממך באכזריות.
רוני, היית עטופה בכל אוהבייך מקרוב ומרחוק.
ייחלנו, קיוונו... כשהתאוששת קצת, התקווה זינקה למרומים, וכשנחלשת, העצב והחרדה עטפו אותנו.
אתמול ישבתי על ידך. היית יפה כלבנה, חיוורת ושלווה. נראית כמו היפהפייה הנרדמת... רק הנשימות הכבדות וצפצוף החמצן העידו שנשיקת הנסיך שלך, אהובך, לא תעיר אותך מתרדמתך.
נוחי, ילדה, ועם השקט שעוטף אותך עכשיו, ניפרד ממך לשלום.

שלומית

ברכת יום הולדת 35 של רוני לאורן

אהובי,

צל כבד כיסה את חיינו.

לא נוכל את הזמן להחזיר לאחור... אבל בצל הכבד הזה יש חריצים ויש קרניים של אור שכבר נכנסות ולבסוף הן יהפכו לאור אחד גדול שיאיר את חיינו!

לא סתם כותבת לך ברכת יומולדת דווקא על הזמנת החתונה שלנו. אני מאחלת לך ולנו שגם ברגעים הכי קשים תמיד נזכור את האור ואת האהבה שחשנו ביום המיוחד הזה ושמאז רק מתגברים, ושלא ירחק היום שבו נקיים ביחד גם את הילולת "ובחרת בחיים" המתוכננת שלנו!

אני רוצה לאחל לך מזל טוב מכל הלב ולהודות לך על כל מה ומי שאתה בשבילי ועל כל מה שעשית עבורי בעת הזאת... אין לי מילים שיספיקו! אתה ללא ספק הבחירה הכי טובה ומדויקת שעשיתי בחיי!

אני גם רוצה להתנצל על כך שלפעמים אני קשה איתך מדי וגם אז אתה מדהים, קשוב ומכיל אותי באצילות רוח ונפש.

אז, מעכשיו רק מזל טוב!

אוהבת אותך כל-כך!

שלך,

רוני

אני שקעים לכל קמריך
אני ימים זורמים אליך
אני ציפור אומרת שירה
ובלעדיך אין בי מוח...

רוני & אורן

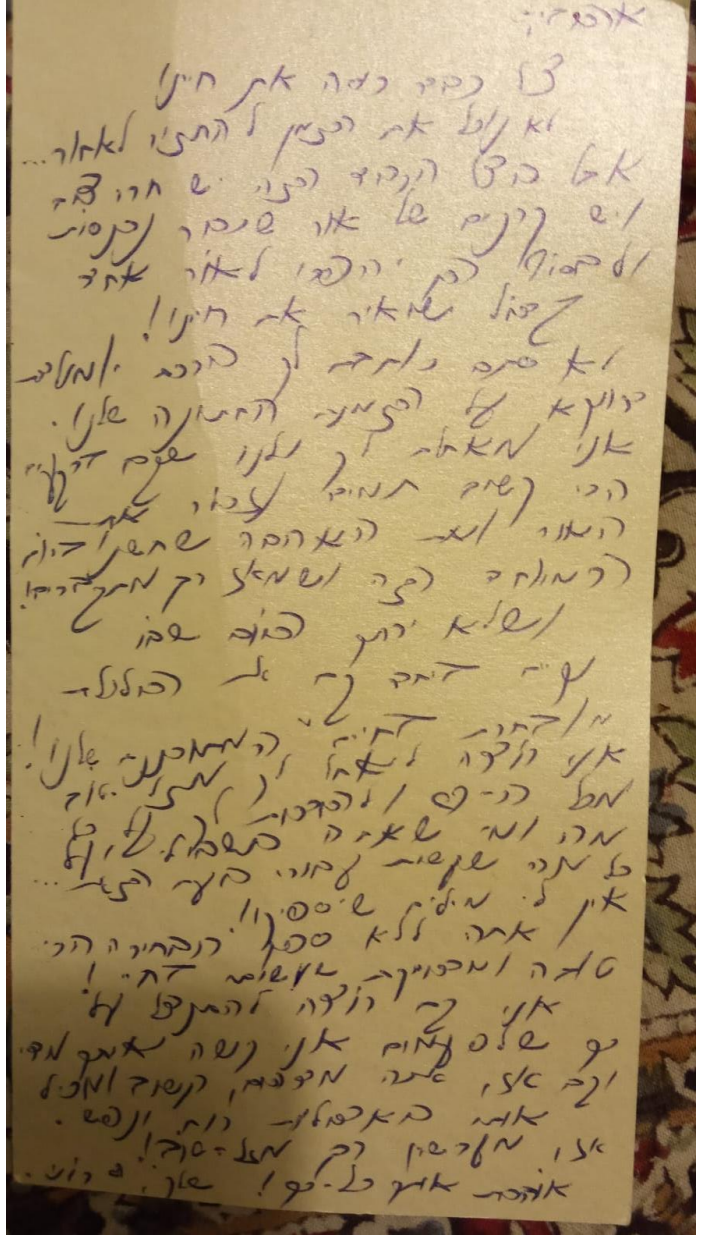
15.1.19

אנו שמחים ומתרגשים להזמינכם לחתונתנו
שתיערך ביום שלישי, ט' בשבט התשע"ט 15.1.2019
באולם 'ירוק על המים', קיבוץ חולדה.

קבלת פנים 18:30 | חופה 19:30
נשמח לראותכם

הורי החתן
מרק ורובין צאל

הורי הכלה
דורית פרידמן
חנוך פרידמן

הברכה של רוני לסבא, ביום הולדתו ה-80, ב-28.01.1931

סבא,
לכבוד יום ההולדת המכובד הזה, אני רוצה לומר לך כמה מילים מהלב.
סבא שלי, אין אנשים כמוך! אתה בן אדם כל-כך יוצא דופן בנוף האנושי, שפעמים רבות יצא לי לתהות,
איך אתה עושה את זה?
איך זה שאתה תמיד, וללא יוצא מן הכלל, פשוט מקסים?
איך זה שגם ברגעים הקשים אתה תמיד מוצא מקום להתבדח?
איך זה שלעולם אינך מתלונן?
מאיפה האופטימיות האינסופית שלך, שאף פעם לא נותנת לך לשקוע במצבי רוח קודרים?
איך זה שכל אדם שנתקלתי בו אי פעם, שהכיר אותך ולו במעט, דיבר עליך בכזו אהבה?
סבא, אין אנשים כמוך! וחבל שכן, כי אם היו, העולם הזה היה פשוט מקום טוב יותר.
אומרים שהקמטים המופיעים על פני האנשים מקצינים תכונות דומיננטיות שלהם, שבאו לידי ביטוי
בהבעותיהם בחלוף השנים. אתה, פשוט נותרת ללא קמט, עם עור חלק כמו של ילד. כמו נשתמר בך
משהו מן התמימות הילדית, מטוב הלב, מאהבת הבריות, מהסקרנות להמשיך לחקור ולגלות עוד ועוד
דברים, ואפילו מהמתיקות...
אתה וסבתא תמיד הייתם שם בשבילי, ותמיד, עם כזאת אכפתיות ועם נכונות גדולה לעזור. עזרתם לי
פעמים רבות כל-כך, שאין לי דרך מספקת להודות לכם על כך במילים.
סבא, אתה פשוט האיש הכי נפלא שהכרתי בחיים שלי, שבמקרה, נפלה בחלקי הזכות הענקית גם
להיות הנכדה שלו.
אני אוהבת אותך כל-כך ומאחלת לך ולסבתא בריאות שלמה, אהבה וחיוכים לרוב.

מזל טוב!

שלך, רוני

הברכה של רוני לסבתא פני לכבוד יום הולדתה ה-90

לסבתא שלי,

אני מנסה לחשוב איך להתחיל לכתוב לך ברכה ליומולדת 90 ולמען האמת, לא קל לי... יש כל-כך הרבה מה להרגיש וכל-כך מעט מה להגיד ולאחל במילים, שלא ירגיש לי מעט מדי. אבל אנסה בכל זאת לומר לך כמה מילים מהלב.

סבתא שלי יקרה, מזל טוב!

הגעת לגיל מופלג, חיית חיים מופלגים ועמוסים מכול וכול. בטוב וברע ובכל-כך הרבה אנשים שאהבו ואוהבים אותך ובראשם, סבא. האיש של חיך, שבחרת לך בגיל צעיר מאוד, אך בכזאת תבונה ורגישות. בחרתם אז אחד בשני, תוך שראיתם עמוק-עמוק פנימה. נשאתם ביחד לאורך כל הדרך, תומכים, מחזקים ואוהבים אחד את השני, באהבה נצחית ומעוררת השראה עבור כולנו. חציתם ביחד ימים, ארצות ושנים, תוך הכרת תודה תמידית במה שיש, בדברים הטובים, קטנים כגדולים, אשר אינם מובנים מאליהם בחיים וכך גם התייחסתם אל כל אחד מאיתנו, בני המשפחה. בכל ביקור של מי מאיתנו, תמיד שמחתם וחיבקתם בחום רב. סבתא, בשנים האחרונות את סובלת מאוד מכאבים ומחולשה. כולנו חשים בזאת וכואבים בכאבך ולמרות זאת, את וסבא המשכתם לקבל אותנו במאור פנים ובשמחה והענקתם לנו אהבה ותמיכה כמיטב היכולת ואת זה לעולם לא אשכח לכם. לימדתם את כולנו שיעור חשוב באהבה ובנתינה אינסופית.

אני מאחלת לך מזל טוב. שתזכי לעוד רגעים רבים של אושר, של התרגשות וגם סתם, לרגעי חסד נטולי כאבים לצד סבא ויתר המשפחה.

אוהבת אותך מאוד ומודה לך מאוד על כל מה שנתת לי ולכולנו.

שלך,

רוני.

הברכה של רוני לדוד שלה עמי, לכבוד יום הולדתו ה-60.

עמי, איזה מן דוד!?

דוד עם חיוך, דוד עם גומות,
דוד עם סיפורים, דוד עם בדיחות,
דוד עם מגוון רחב של כשרונות,
דוד עם ניסיון, דוד עם עץ לימון,
דוד עם חריצות ממש כשל... אתון,
דוד עם נתינה ואפילו עם המון,
דוד עם טחינה מצוינת ועם חריף ממש בעיקרון.
דוד עם מיליון קילומטרז' על הכביש
ודוד עם אינסוף אהבה לאשתו נילי בפרט
וגם בכלל, למשפחתו ההדרית.
אני רוצה לאחל לך היום מזל טוב ועוד שנים רבות של חיוכים וגם של דמעות (של שמחה).
ולסיום, דוד שלי, אומר לך ביושר,
אוהבת אותך ומאחלת לך המון שנים של כיף, של כושר
ובמיוחד במיוחד - של אושר!

שלך

רוני פרידמן

מבחר מתוך דברים שרוני כתבה בשנות נעוריה ובגרותה:

בדידות

פרשי כנפיים, בדידות,
 עופי אל האופק,
 מצאי שם חום ורוך ויופי,
 מצאי שלווה,
 נוחי לך, כי עייפת,
 כי שמך מאס מלהינשא בפי כול,
 יותר אינו יכול...

רו שאפל
 זמן חסד
 אפילו שלבד
 אפילו שלבד
 אני רוצה כמו סיראנו
 לכבוש את הבדידות

אבל אני אישה
 ואני
 אני

אז יכולה רק לרצות
 לרצות כמו סיראנו
 או לרצות לכתוב כמו סיראנו
 או להדהים כמוהו
 או לכבוש כמותו

ואני לא
 ולא
 ולא

נו טוב
 לפחות קרם ברולה ברו שאפל
 זמן חסד

יצירה שרוצה להיוולד גדלה מיום ליום אצלי בבטן. צורך עז ממש
 ליצור, ממש כמו הצורך לחיות,
 ממש כמו הצורך להיות, ממש כמו הצורך להתבטא.

יצירה שעוד לא התגלמה והיא כבר חלק בלתי נפרד ממני. יצירה
 שהיא חלק ממני. יצירה שהיא אני עצמי. יצירה שהיא החירות
 שלי אבל עדיין כלואה אצלי עמוק בפנים. פריון, הרות, טרם לידה.
 לשחק את זה? לשיר את זה? לצייר את זה? לכתוב את זה?
 אני לא יודעת. הלוואי וידעתי.

איך יולדים יצירה?

כל יום למידה, בליעה, קנאה, רצון, כאב, עצבות, חיוך, בכי,
 בלבול, שנאה עצמית, נשימה עמוקה, תקווה, ויתור, אי-שקט...
 כל יום להיות אני. כל יום להיות אני. כל יום להיות אני.

אמנות – אמנות – אמנות,

אל תשכחיני

אל אשכחך

בל תשכך עצמתך

בל תאבד דרכך

אל תשכחיני

נפשי את – זכרי!

כל מעוז רגשותי

כל סחפי תשוקותי

את לי!

אמנות...

